

Ba-Thesis

Etnische minderheden en nieuwsmedia

*Literatuurstudie naar de manier waarop etnische minderheden worden geportretteerd in
Nederlandse en Belgische geschreven nieuwsmedia*

Universiteit van Amsterdam

Afdeling Communicatiewetenschap

Student: Bart Hamming 0348341

Begeleider: Matthijs Elenbaas

Datum: 20/07/2007

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
	1.1 Aanleiding	3
	1.2 Rol van de media	3
	1.3 Onderzoeksvraag	4
	1.4 Afbakening onderzoek	5
	1.5 Definiëring kernbegrippen	5
	1.6 Onderzoekshistorie en traditie	6
2.	Literatuuroverzicht	8
	2.1 Zichtbaarheid etnische minderheden	8
	2.2 Toebedeelde rol etnische minderheden	10
	2.3 Onderwerpen gerelateerd aan etnische minderheden	12
	2.4 Evaluatie en framing van etnische minderheden	15
3.	Conclusie	17
	3.1 Zichtbaarheid	17
	3.2 Toebedeelde rol	17
	3.3 Gerelateerde onderwerpen	18
	3.4 Evaluatie en framing	19
	3.5 Algemene conclusie	19
4.	Discussie en aanbevelingen	20
	4.1 Methodes	20
	4.2 Effectenstudies	20
	<i>Literatuurlijst</i>	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het is onmetelijk ingewikkeld onderwerpen als cultuur, etnische minderheden en massamedia te bestuderen. Etniciteit, religie en geweld worden in nieuwsmedia vaak met elkaar in verband gebracht, zonder dat er plaats lijkt voor nuance of verdieping in culturele diversiteit. In deze Thesis maak ik een vergelijk van bestaande onderzoeken op het gebied van etnische minderheden en nieuwsmedia. Hierbij kijk ik naar studies en analyses van nieuwsinhoud in voornamelijk Nederland en België met betrekking tot deze onderwerpen. Daarnaast wordt uiteengezet hoe verschillende begrippen worden gedefinieerd in wetenschappelijke studies. Hierbij moet worden gedacht aan de definiëring van de begrippen 'allochtoon', 'etnische minderheden', 'multicultureel', etc.

In feite bevinden er zich twee belangrijke punten met betrekking tot etnische minderheden en media. Ten eerste, de berichtgeving over en de beeldvorming van allochtonen in de media, ten tweede de (professionele) participatie van allochtonen in de media (Haghebaert, 2005). Tussen de 1% en 3% van de journalisten op Nederlandse nieuwsredacties heeft een niet Nederlandse achtergrond. Terwijl ongeveer 8% van de bevolking wordt gerekend tot personen met een niet Nederlandse achtergrond (Bilkes, 2006 en Bink, 2002). Etnische minderheden worden dus ondervertegenwoordigd in de nieuwsmedia, nieuws over deze groep wordt voor het grootste deel geproduceerd door 'autochtone' journalisten. Bovenstaande feiten geven aan dat Nederlandse nieuwsredacties geen evenredige afspiegeling vormen van de maatschappij. Overwegend witte redacties hebben een exclusieve positie in de definiëring van de 'etnische situatie' in het nieuws.

Dit paper moet een bijdrage leveren aan de discussie omtrent de manier waarop 'allochtonen' worden vertegenwoordigd in nieuwsmedia. Anti immigratiepartijen roepen op tot de assimilatie van etnische groepen in Nederland. Allochtonen moeten zich aanpassen aan 'autochtone' normen en waarden en worden geacht 'deel te nemen' aan de maatschappij. Is dit een redelijke verwachting, wanneer politiek en media worden beheerd door een overwegend blanke elite? Hoe kan de wij/zij tegenstelling afnemen wanneer er voornamelijk wordt geschreven vanuit de blanke elite (wij) over allochtonen (zij)? Vooralsnog slagen media en politiek er niet in de polarisering en verdeeldheid in Nederland te doen afnemen.

1.2 Rol van de media

De rol van de media in maatschappelijke issues, wordt in de communicatiewetenschap onderbouwd met de agendasetting theorie. Agendasetting houdt in dat wanneer er meer aandacht in de media is voor een bepaald onderwerp, dit onderwerp

steeds belangrijker wordt voor de burger. De belangrijkheid van bepaalde issues wordt 'saliency' of 'saillantie' genoemd. Er bestaat een brede theoretische basis dat er een overdracht van saillantie van de media agenda naar de publieke agenda plaatsvindt (Van Atteveldt, Ruigrok & Kleinnijenhuis, 2005). Nieuwsmedia zijn voor velen een bron van informatie over maatschappelijke issues. Het begrip van en de oriëntatie op de wereld om ons heen wordt voor een belangrijk deel bepaald door de media. "De media zijn een belangrijke bron van kennis, attitudes en ideologie voor de bevolking. Daarnaast zijn media verantwoordelijk voor de vorming van een identiteit en gemeenschappelijke cultuur" (Haghebaert, 2005, p. 10). Kranten en journaals dragen bij aan de invulling en constructie van begrippen als etniciteit en cultuur, in het nieuws worden zij bevestigd dan wel weerlegd. Bijna alles wat de meeste mensen weten over niet Europese landen, immigranten en minderheden komt uit de massamedia (Van Dijk, 2005). Daarbij blijkt dat het publiek een hoge mate van vertrouwen heeft in de correctheid van nieuwsinhoud (McNair, 2003; Mullan, 1997 in Devroe, 2007).

Er mag worden verwacht dat de media, mede vanuit dit gegeven, zorgvuldig omgaan met hun verantwoordelijke taak. Verschillende onderzoeken met betrekking tot de thema's etnische minderheid en media worden in dit paper vergeleken en in perspectief geplaatst. Met de bedoeling het debat rondom integratie te verhelderen en meer nuance in de discussie aan te brengen, evenals de media een reflectie te geven van hun rol in deze. In het publieke debat is er vaak onduidelijkheid over gebruikte termen en lopen de gemoederen vaak hoog op als het gaat om allochtonen en integratie. Ook in wetenschappelijke context is het van belang, weer te geven welke aannamen worden gebruikt. Het blijkt dat onderzoek naar etnische minderheden en media erg verspreid is. In wetenschappelijke studies is daarnaast de definiëring van gebruikte begrippen erg diffuus. In dit paper wordt getracht een hoeveelheid aan verspreide informatie in kaart te brengen en een structurele uiteenzetting te doen van relevante theorieën.

1.3 Onderzoeksvraag

Wanneer wordt gesproken over de manier waarop 'etnische minderheden' in nieuwsmedia worden geportretteerd, is het van belang het concept representatie te bespreken. Tijdens de productie en consumptie van mediaboodschappen vinden de 'betekenisgeving, betekenisproductie en de sociale constructie van de werkelijkheid' plaats. Het lijkt alsof de media de realiteit en actualiteit presenteren, dit zijn echter slechts constructies en niet de werkelijkheid zelf (De Boer & Brennecke, 1999, p. 187). Hieruit kan worden afgeleid dat de media de werkelijkheid niet alleen reproduceren maar ook deels produceren. Hierdoor bepalen de media niet alleen voor een groot deel het wereldbeeld van

de gemiddelde burger, zij creëren eveneens een nieuw soort realiteit. Dit is tevens de belangrijkste motivatie voor dit onderzoek. Het is relevant te onderzoeken wat voor effecten mediaberichten hebben op de perceptie van 'de gemiddelde Nederlander'. Daarvoor zal eerst een duidelijke en objectieve uiteenzetting plaats moeten vinden, van de manier waarop etnische minderheden in het nieuws worden geportretteerd. Hoe vaak komen etnische minderheden aan bod in het nieuws? Met welke onderwerpen worden zij geassocieerd? Hoe worden zij geëvalueerd in de media? Dit paper is een aanzet om een overzichtelijk antwoord te geven op deze vragen. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag ontwikkeld:

Op welke manier worden etnische minderheden geportretteerd in Nederlandse en Belgische geschreven nieuwsmedia?

1.4 Afbakening onderzoek

In een overzicht van verrichtte studies naar etnische minderheden en nieuwsmedia, zal deze thesis zich beperken tot de volgende onderwerpen: 1) De zichtbaarheid van etnische minderheden in nieuwsmedia, 2) de rol die zij krijgen toebedeeld, 3) gerelateerde onderwerpen aan etniciteit en 4) de evaluatie van etnische minderheden in nieuwsinhoud.

Veruit het meeste onderzoek is gericht op nieuwsberichten en voornamelijk op geschreven nieuws in de landelijke dagbladen. Daarom zal deze literatuurstudie zich hoofdzakelijk richten op nieuwsinhoud van landelijke dagbladen. In de meeste West-Europese landen wordt onderzoek gedaan naar media en etnische minderheden. Veel van deze onderzoeken zullen bruikbaar zijn om een transnationaal beeld te scheppen van immigratie en integratie kwesties. Echter, hebben verschillende landen te maken met verschillende groepen immigranten in maatschappelijk en historisch perspectief. Ook varieert het minderhedenbeleid per land en worden etnische minderheden en allochtonen op verschillende manieren gedefinieerd. Deze punten maken het voor een literatuurstudie als deze, onpraktisch om een vergelijking te maken tussen verschillende Europese landen. De thematieken in België (Vlaanderen) en Nederland vertonen echter veel overeenkomsten en onderzoeken in het Nederlandse taalgebied sluiten goed op elkaar aan.

1.5 Definiëring kernbegrippen: Allochtonen en Etnische minderheden

Er bestaat in het publieke debat veel onduidelijkheid over de thema's met betrekking tot immigratie en integratie. De definitie die wordt gegeven aan het woord 'allochtoon' bijvoorbeeld, zorgt voor veel verwarring. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) definieert het begrip allochtoon als: "Een persoon die in Nederland woonachtig is en van wie

ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Wie zelf in het buitenland is geboren, hoort tot de eerste generatie, wie in Nederland is geboren, hoort tot de tweede generatie”.

Dit houdt in dat ook personen die in Nederland geboren zijn, hier hun hele leven wonen en geïntegreerd zijn in de samenleving, kunnen worden getypeerd als allochtoon. De gangbare definitie heeft echter meer betrekking op Westerse versus niet-Westerse culturen. In het algemeen gebruik wordt met de term allochtoon bedoeld: “degenen die op grond van uiterlijke kenmerken herkenbaar zijn als niet West-Europeanen” (Sterk, 2000).

Er zijn vele definities te vinden voor de term etnische minderheid. Zo wordt in gevallen de term in gelijke gebruikt met het woord allochtoon, in andere gevallen worden specifiek achterstandsgroepen aangeduid. Minderheid kan slaan op aantallen, maar wordt ook gebaseerd op de toegang tot de (politieke) macht die deze groep heeft (ongeacht haar grote). De term *ethniciteit* is afgeleid van het Griekse woord *ethnikos* en betekent eigen aan een volk (Bron: Wikipedia). Een etnische groep kan als een sociale constructie beschouwd worden, die voortdurend onderhevig is aan verandering. Net als een culturele groep is een etnische groep (in de sociale wetenschap) geen statisch begrip, maar een dynamisch proces. Een etnische of culturele groep is gebaseerd op toewijzing tot een bepaalde groep door anderen of door zelftoewijzing (Devroe, 2007 en Prins, 2004). In dit paper moet bij etnische minderheden of allochtonen worden gedacht aan personen met een Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse of Surinaamse achtergrond, woonachtig in Nederland of België.

1.6 Onderzoekshistorie en traditie

Het eerste bekende onderzoek naar etnische minderheden en media is van de Amerikanen Berelson en Salter uit 1946. In de jaren '60 nam de aandacht voor het thema een vogelvlucht, onder invloed van de heersende 'raciale onrust' in de Verenigde Staten (Devroe, 2007).

Het vroegste Nederlandse onderzoek naar berichtgeving over 'buitenlanders' stamt uit 1967 en is gericht op de eerste groepen buitenlandse arbeiders in ons land. Een interessante conclusie van het onderzoek is, dat in de berichtgeving zelden 'de problemen van de buitenlandse arbeiders zelf centraal staan'. “De strekking van de artikelen gaat in vele gevallen juist uit naar de problemen waarvoor de Nederlander, onze samenleving zich geplaatst ziet.” (Wentholt, 1967, p.172 in Brants, Crone en Leurdijk, 1998). Ook onderzoeker Van Dijk (1983) concludeert dat er bijna geen artikelen voorkomen 'met een thematiek vanuit het perspectief van minderheden' (p. 59).

Opvallend in onderzoek naar de relatie tussen etnische minderheden en media in Nederland, is dat etnische groepen vaak niet expliciet worden aangeduid. In meer dan de helft van de onderzoeken worden 'allochtonen' en 'migranten' niet onderscheiden naar

bevolkingsgroep. Wanneer er wel specifiek wordt aangeduid om welke etnische groep het gaat, blijkt dat het meeste onderzoek in Nederland betrekking heeft op Marokkanen, daarna Turken en vervolgens Surinamers (Brants, Crone & Leurdijk, 1998). In deze onderzoeken wordt tevens slechts zelden rekening gehouden met de diversiteit binnen etnische groepen. Er zijn bijvoorbeeld grote culturele verschillen tussen Marokkaanse immigranten uit het Rifgebergte en de stedelijke gebieden.

In communicatiewetenschappelijk onderzoek naar de relatie tussen nieuwsmedia en allochtonen bestaan grofweg vier perspectieven: (1) onderzoek naar mediagebruik van allochtonen, (2) onderzoek naar berichtgeving over allochtonen en aanverwante thema's, (3) onderzoek naar de participatie van allochtonen in de media en (4) receptieanalyses bij allochtonen (Haghebaert, 2005, p. 11). Ondanks het feit dat de vier perspectieven niet los staan van elkaar en binnen het onderzoeksgebied overlappingen zullen vertonen, is deze thesis gericht op onderzoek naar berichtgeving over allochtonen en aanverwante onderwerpen. Met andere woorden wordt er voornamelijk gekeken hoe er over allochtonen wordt bericht en welke thema's een rol spelen.

Onderzoek naar berichtgeving over allochtonen, wordt in de meeste gevallen gedaan aan de hand van een inhoudsanalyse. Dit is een methode van onderzoek 'waarmee de onderzoeker op basis van een steekproef (...) in een bepaalde periode (...) bepaalde kenmerken van de berichtgeving analyseert' (Brants, Crone en Leurdijk, 1998, p. 10). In mindere mate wordt er kwalitatief onderzoek verricht naar etnische minderheden en media. Meest relevant voor dit paper zijn de onderzoeken van Teun van Dijk. Van Dijk combineert de kwantitatieve methode van inhoudsanalyse met de kwalitatieve methode van discoursanalyse. Doormiddel van discoursanalyse wil de onderzoeker blootleggen hoe een bepaalde elite met hun taalgebruik en expressies een dominante werkelijkheid schapen (Van Dijk, 1983 en Van Dijk, 2006).

Brants, et al. (1998) schrijven hierover:

"De context waarin informatie wordt geplaatst, de volgorde waarin zij wordt gepresenteerd, de stijl en het taalgebruik van de journalist bepalen mede de betekenis die een artikel of nieuwsbericht krijgt. Belangrijker dan wat er wél wordt vermeld, is soms nog datgene waarover de media zwijgen" (Brants, et al., 1998, p. 10).

2. Literatuuroverzicht

2.1 Zichtbaarheid etnische minderheden in nieuwsinhoud

De krantenanalyse van Van Dijk begin jaren '80, van onder meer de Volkskrant, de Telegraaf, het NRC-Handelsblad en een aantal regionale dagbladen, is een van de eerste omvangrijke studies naar berichtgeving over minderheidsgroepen in Nederland. In de maand oktober 1981 werden in alle onderzochte kranten samen 189 artikelen over etnische minderheden gepubliceerd. Dit is ongeveer een artikel per krant per dag. In diezelfde periode gaf het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP) 27 berichten uit over etnische minderheden. De dagbladen produceerden aanzienlijk meer artikelen over het thema dan door het persbureau werd aangeboden. In een vergelijk met persberichten van het Komitee Marokkaanse Arbeiders in Nederland (KMAN), bleek dat deze vrijwel niet werden overgenomen door de dagbladen. Ook artikelen in Surinaamse weekbladen over dezelfde nieuwsitems, hadden aandacht voor achtergronden en meningen die in de Nederlandse kranten niet aan bod kwamen (Van Dijk, 1983). Dit impliceert dat onderzoek zich kan richten op de zichtbaarheid van etnische minderheden in het nieuws, maar zich idealitair ook richt op wat er niet gepubliceerd wordt.

Vliegenthart en Boomgaarden (2005) voerden een onderzoek uit naar de relatie tussen berichtgeving over immigratie en de electorale steun voor anti-immigratiepartijen in Nederland. Hierbij hebben zij de aandacht voor de thema's immigratie en integratie in vijf landelijke dagbladen over een periode van tien jaar in kaart gebracht. Begin jaren negentig was er weinig aandacht voor immigratie en integratie, vanaf 1996 neemt de aandacht gestaag toe. Op het moment dat Pim Fortuyn zijn intrede deed in de politieke arena in 2001, is de aandacht in de media voor immigratie en integratie enorm toegenomen (Vliegenthart & Boomgaarden, 2005). Immigratie en integratie worden hier overigens voornamelijk in verband gebracht met Moslims, aangezien Fortuyn dit thema hoog op de media agenda heeft gezet.

Leden van de vakgroep Communicatiewetenschappen van de Universiteit Gent deden rond de Belgische gemeenteraadsverkiezingen van 2006, onderzoek naar berichtgeving over 'mensen met een vreemde afkomst' in Waalse en Vlaamse kranten. Zij vonden 431 artikelen in vier Vlaamse kranten over een periode van twee weken, met betrekking tot dit onderwerp. Over eenzelfde periode werden er in vier Waalse kranten 494 artikelen gevonden. Over alle acht kranten genomen, komt dit neer op ruim acht artikelen per krant per dag. Zij geven echter geen beschrijving van het 'codeboek', waardoor het niet duidelijk wordt welke selectiecriteria zij gebruiken voor de artikelen (Saeys, Lits, Devroe, Desterbecq & Grammens, 2007). Ilse Devroe (2007) van dezelfde vakgroep deed een

vergelijkend onderzoek tussen drie Vlaamse kwaliteitskranten en vier populaire kranten over een periode van een jaar, namelijk oktober 2002 tot oktober 2003. Zij kwam op eenzelfde gemiddelde van acht artikelen per dag per krant. Waarbij populaire kranten per dag gemiddeld twee artikelen meer aan etnische minderheden besteden dan kwaliteitskranten. Doordat populaire kranten ruim driekwart van het marktaandeel in Vlaanderen vertegenwoordigen, vergroot dit de zichtbaarheid van etnische minderheden in de nieuwsmedia.

De beschreven zichtbaarheid van etnische minderheden in nieuwsmedia, kan naast de hoeveelheid artikelen, worden onderzocht op basis van de plaatsing van een artikel in de krant, de artikelgrootte en de grootte van koppen.

Zowel in Nederland als in België komen weinig berichten over etnische minderheden op de voorpagina van een krant. Uit verschillend onderzoek blijkt dat nog geen 5 % van de artikelen over minderhedenthema's de voorpagina's haalt (o.a. Van Dijk, 1983; Dekkers, 2006 en Devroe, 2007). Wanneer dit wel het geval is, heeft het bericht in de meeste gevallen betrekking op criminaliteit of politieke kwesties (verkiezingen en minderhedenbeleid). De meeste artikelen worden geplaatst op de zogenaamde binnenlandpagina's van de dagbladen.

In de Vlaamse dagbladen beslaan tegenwoordig meer dan de helft van de artikelen over etnische minderheden, niet meer dan $\frac{1}{8}$ van de pagina. Dit komt neer op maximaal dertig regels per artikel. Bijna een kwart van de artikelen beslaat $\frac{1}{4}$ van de krantenpagina (Ronsmans, 2004; Devroe, 2007). Zowel Ronsmans als Devroe geven aan dat door de beperkte grootte van de artikelen er weinig ruimte lijkt voor verdieping en nuance.

De kop van een krantenartikel wordt als eerste gelezen en in gevallen als enige. Uit onderzoek blijkt dat bijna de helft van de krantenlezers, regelmatig slechts alleen de koppen en titels van artikelen doornemen (o.a. Dekkers, 2006 en Devroe, 2007). Dit geeft aan dat krantenkoppen een prominente rol spelen in de zichtbaarheid van etnische minderheden. Het blijkt dat juist in de krantenkoppen vaker negatieve associaties worden gemaakt met etniciteit en afkomst (Van Dijk, 1983) In misdaadberichtgeving wordt er in krantenkoppen vaak nadruk gelegd op de buitenlandse nationaliteit van verdachten en daders. In positieve berichten over leden van etnische minderheden wordt de nationaliteit meestal niet in de koppen vermeld (Ronsmans, 2004).

Subconclusie

In vergelijking met het begin van de jaren '80 lijkt de hoeveelheid berichtgeving over etnische minderheden te zijn toegenomen. Op momenten is er een enorme toename in het aantal nieuwsberichten, deze zijn meestal te herleiden tot specifieke gebeurtenissen (Vasterman, 2005; Van Gorp, 2005 en Vliegenthart & Boomgaarden, 2005). Voorbeelden van zulke gebeurtenissen zijn de aanslagen van 11 september, de toetreding van Pim Fortuyn in de politieke arena en de moord op Theo van Gogh. Deze gebeurtenissen worden in de media gekoppeld aan Moslims en etnische minderheden en hebben tevens de integratie problematiek hoog op de media agenda gezet. Dit wordt ook wel crisisnieuws genoemd en genereert een (tijdelijke) toename van het aantal berichten (o.a Haghebaert, 2005 en Dekkers, 2006).

Anderzijds is er sprake van routineberichtgeving over etnische minderheden en aanverwante thema's. Analyse van de routineberichtgeving moet een verduidelijking opleveren van de gemiddelde discussievoering in de media (Dekkers, 2006). Buiten de crisisberichtgeving om, komen etnische minderheden slechts weinig voor op de voorpagina's van dagbladen en bestaat meer dan de helft van de berichten uit korte artikelen. Dit kan er op duiden dat er weinig ruimte is voor verdieping en nuance in nieuwsberichten. Ten tijde van de routineberichtgeving blijkt de hoeveelheid nieuws over etnische minderheden niet veel te verschillen van 'autochtoon' nieuws (o.a. Brants, 1998; Devroe, 2007 en Saeys, et al. 2007). Opvallend is echter wel de rol die etnische minderheden krijgen toebedeeld in de media.

2.2 Toebedeelde rol etnische minderheden in nieuwsmedia

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat etnische minderheden meestal een passieve rol krijgen toebedeeld in een nieuwscontext (o.a. Haghebaert, 2005; Leurdijk, 1999; Devroe, 2007 en Van Dijk, 1983). Wanneer zij wel aan het woord komen, is het meestal als leek en vrijwel nooit als deskundige. Bekende allochtone personen komen weinig aan bod in de media, als dit wel het geval is, gaat het vaak om sportmannen of muzikanten (Haghebaert, 2005). Rollen die passen binnen het stereotype beeld van 'de allochtoon'. Door de personaliserende aard van berichten over topsporters en sterstatus, blijkt echter dat het succes wordt losgekoppeld van de etnische minderheidsgroep waaruit zij afkomstig zijn (Brants, 1998). Onderzoekster Van Zoonen beschrijft dit fenomeen aan de hand van het volgende voorbeeld: "De zwarte jongens in het Nederlands elftal zijn moeiteloos 'onze jongens' wanneer de resultaten goed zijn, maar worden weer tot een aparte (probleem)groep gemaakt wanneer ze voor problemen zorgen of op cruciale momenten falen" (2002, p. 100).

Recentelijk ontstond er grote commotie, toen spelers van Jong-Oranje de Surinaamse vlag droegen na afloop van de gewonnen finale van het Europees jeugdkampioenschap. In dezelfde periode werd de succesvolle basketballer Francisco Elson met de volgende bewoordingen in de Nederlandse pers beschreven: “Basketballer Francisco Elson heeft sportgeschiedenis geschreven door als eerste Nederlander ooit de NBA-finale te winnen” (Nu.nl) en “Na zeven jaar eindelijk weer een Nederlander in de NBA-finale” (Algemeen Dagblad). In beide artikelen wordt hij beschreven als succesvolle Nederlander zonder dat er enige notie wordt gemaakt van zijn Surinaamse afkomst.

Volgens Ilse Devroe van de Universiteit Gent, wordt in haar inhoudsanalyse van Vlaamse kranten en tv-journaals duidelijk, dat etnische minderheden weinig als individu of actieve actor in het nieuws komen. In nieuws over etnische minderheden vormen ‘allochtonen’ meestal het object en zijn ‘autochtonen’ vaker het subject. Opvallend is dat bij krantenberichten waarin etnische minderheden of allochtonenthema’s het centrale onderwerp vormen, in meer dan de helft van deze items de geïnterviewden autochtoon zijn. In tv-journaals ligt het aantal geïnterviewden met een allochtone achtergrond nog lager, namelijk iets meer dan een kwart (Devroe, 2007). Etnische minderheden worden meestal als zwijgende actoren aangevoerd, betrokken bij negatieve daden. Allochtonen krijgen vaak niet de mogelijkheid zich te verwoorden en een negatieve beeldvorming te bekritisieren in de media (Maneri & Ter Wal, 2005). Onderzoeker Van Dijk (1983) legt in zijn media-analyse bloot, dat wanneer etnische minderheden al worden geciteerd in het nieuws, er vaak gebruik gemaakt wordt van twijfel implicerende woorden. Door gebruik te maken van woorden als ‘zou(den)’, ‘beweren’, ‘waarschijnlijk’ of ‘volgens’ doen journalisten afstand van de betrouwbaarheid van een bron (citaat) (p. 66). Dit houdt in dat de betekenis en waarde van uitspraken van etnische minderheden in het nieuws worden ondermijnd.

Deze stellingen bevestigen het beeld van de passieve rol (als object) die etnische minderheden spelen in nieuwsmedia. Volgens d’Haenens (1996) komen allochtonen ‘te veel voor als decorelement’ (in: Haghebaert, 2005). Devroe (2007) wijst op het feit dat de berichtgeving zorgt voor een homogeen beeld van de allochtone gemeenschap. Doordat zij anoniem of als groep in de media verschijnen, is er weinig ruimte voor nuance en (individuele) verschillen binnen etnische groepen. Opvallend gegeven is, dat in de beeldmedia (tv-journaals) allochtonen in misdaadverslaggeving meer dan de helft van de tijd als groep worden benaderd. In krantenartikelen ligt dit percentage op 18% (p. 128). In geschreven nieuws over politiek en beleid worden allochtonen vaker als individu aangedragen dan in tv-journaals. Dit is te verklaren doordat er in geschreven media meer aandacht is voor ‘kleinere nieuwsfeiten’, waarin doorgaans meer individuen aan bod komen

en er meer ruimte is voor nuance en interviews in vergelijking met een medium als televisie (Devroe, 2007).

Van Dijk stelt dat er bijna geen artikelen voorkomen in de Nederlandse nieuwsmedia, 'met een thematiek vanuit het perspectief van minderheden' (1983, p. 59). Hij wijst hierbij op de verschillen per krantsoort, een krant als Het Parool of De Waarheid (voormalige krant van de Communistische Partij Nederland) berichten veel meer over het 'dagelijks leven' van minderheden dan bijvoorbeeld De Telegraaf. Echter zowel de 'kwaliteitskranten' als de populaire dagbladen hebben grote overeenkomsten in de thema's waar ze niet over schrijven (Van Dijk, 1983).

Subconclusie

Etnische minderheden komen relatief weinig voor als spreker in de berichtgeving. Wanneer zij wel aan het woord komen gebeurt dit meestal als leek en vaak in groepsvorm, slechts zelden als deskundige. Doordat zij weinig als individu optreden, ontstaat er in de berichtgeving een homogeniserend beeld van etnische groepen. Uitzonderingen vormen sporters en muzikanten, zij representeren echter niet de rol van de 'alledaagse allochtoon'. Daarnaast blijkt bij succesvolle allochtonen de etnische en culturele achtergrond te worden losgekoppeld van de persoon. In de berichtgeving over etnische minderhedenthema's voeren voornamelijk autochtonen het woord en treden vooral zij op als handelende actor. Onderwerpen worden in de reguliere nieuwsmedia zelden behandeld vanuit het perspectief van etnische minderheden zelf. Er wordt voornamelijk over hen geschreven, weinig nieuws lijkt te worden geproduceerd om etnische minderheden van informatie te voorzien (Van Dijk, 1983 en Dekkers, 2006).

2.3 Onderwerpen gerelateerd aan etnische minderheden

De belangrijkste thema's die worden gerelateerd aan etnische minderheden in de Nederlandse nieuwsmedia zijn: criminaliteit, werkloosheid, overlast, integratie en cultuur (o.a. Vliegthart & Boomgaarden, 2005; Devroe, 2007; Brants, et al. 1998 en Van Dijk, 1983).

Een derde van de artikelen waarin allochtonen worden genoemd, handelt over criminaliteit (Haghabaert, 2005). Onderwerpen als etniciteit, religie en huidskleur komen slechts enkele malen voor in de berichtgeving. Er is een duidelijke context waarbinnen veel nieuws over allochtonen wordt gebracht, namelijk problemen en conflicten. Voorbeelden zijn rassenrellen, immigratie, misdaad, rassenrelaties en discriminatie (Van Dijk, 2005).

Het meest geassocieerde onderwerp met etnische minderheden in de media is criminaliteit (o.a. Devroe, 2007; Haghabaert, 2005 en Maneri & Ter Wal, 2005). Sibon (2005) deed onderzoek naar de verhouding tussen reële gebeurtenissen en de mate van aandacht

voor de gebeurtenis in het nieuws. Zij maakte een vergelijk tussen het aantal Antillianen, Marokkanen, Surinamers, Turken en Nederlanders dat in krantenartikelen wordt geassocieerd met criminaliteit en daadwerkelijke misdaadcijfers. In totaal analyseerde zij over het jaar 2001, 1038 artikelen in vier landelijke dagbladen (het Algemeen Dagblad, de Volkskrant, NRC Handelsblad en de Telegraaf). De selectie vond plaats op basis van de vermelding van afkomst of naam van verdachten of daders in het nieuwsbericht. Haar conclusie luidt dat de misdaadcijfers en het aantal berichten niet in verhouding met elkaar staan, maar dat er niet altijd sprake is van een te grote mate van aandacht. In sommige gevallen is de aandacht relatief lager dan de misdaadcijfers, alleen worden met name Marokkanen buiten proportioneel vaak met criminaliteit in verband gebracht (Sibon, 2005). Daarnaast heeft zij gekeken of er een verschil is in prominentie tussen de verschillende etnische groepen in de berichtgeving. Prominentie werd afgemeten naar de hoeveelheid tekst die besteed werd aan een onderwerp, de plaatsing in de krant (voorpagina, linksboven, etc.) en de grootte van koppen en foto's. Sibon concludeert dat er geen verschil is in de prominentie van artikelen over etnische minderheden en Nederlanders met betrekking tot criminaliteit.

Hoewel haar bevindingen niet baanbrekend genoemd kunnen worden, zijn ze wel van belang voor een verdere discussie over het wel of niet noemen van etnische achtergronden in nieuwsberichten. D'Haenens (1996) concludeert dat de vermelding van nationaliteit, geboorteland, etnische origine, huidskleur, religie en cultuur in de berichtgeving vaak irrelevant is (in: Haghebaert, 2005). Het Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie (LBR) stelt dat *“de vermelding van de etnische afkomst van daders alleen zou moeten plaatsvinden wanneer het een helder doel heeft of relevant is om een nieuwsfeit of gebeurtenis te begrijpen”*. Het blijft echter een uiterst subjectief gegeven of informatie over etnische achtergronden al dan niet relevant is. Volgens de Vlaamse onderzoeker Devroe, is het vermelden van etnische origine in misdaadberichtgeving net zo (ir)relevant als het noemen van inkomen, geslacht of seksuele voorkeur (Devroe, 2007, p.123). Volgens Van Dijk kan de (onnodige) vermelding van etniciteit als 'objectieve informatie' leiden tot de associatie van minderheden met criminaliteit (Van Dijk, 1983, p.72).

Een tweede onderwerp waar etnische minderheden veel mee in verband worden gebracht is werkloosheid. Er heerst een hoge werkloosheid onder allochtonen en met name jongeren (Rath, 1991). In de eerste helft van 2005 bijvoorbeeld blijkt onder de Marokkaanse gemeenschap in Nederland ruim 25% werkloos te zijn. De werkloosheidscijfers onder Turken, Antillianen en Surinamers ligt iets lager, maar zijn nog altijd vele male hoger dan die van 'autochtone' Nederlanders (Dagevos, 2006). De laatste tijd komt de positie van etnische minderheden op de arbeidsmarkt veelvuldig in het nieuws. In de berichtgeving gaat men op zoek naar verklaringen voor de hoge werkloosheid onder met name allochtone jongeren, of

wel de 'tweede generatie allochtonen'. In zowel de media als de wetenschap worden culturele verschillen aangedragen als belangrijke reden voor de geringe kansen voor allochtonen bij sollicitaties (Rath, 1991, Dagevos, 2006 en Vasta, 2006). De rol die de media hier in spelen is tweeledig. Aan de ene kant, wordt de kansarme positie van allochtonen onder de aandacht gebracht, wat kan leiden tot maatschappelijke en politieke steun voor de verbetering van de positie van allochtonen. Aan de ander kant worden de media gezien als een belangrijke factor in het ontstaan van een negatieve houding tegenover allochtonen in de maatschappij (Van Dijk, 1983; Rath, 1991 en Vasta, 2006).

De thema's integratie en cultuur worden in de media op een problematische manier beschreven. Meestal wordt de nadruk gelegd op integratieproblemen en culturele verschillen tussen 'allochtonen' en 'autochtonen'. Zo worden criminaliteitsproblemen en overlast in de media impliciet en expliciet gekoppeld aan etnische en culturele afkomst. In mindere mate worden hierbij de sociaal economische achterstanden onder allochtonen betrokken in de berichtgeving (Maneri & Ter Wal, 2005). De laatste jaren worden er vanuit overheids- en media-instanties initiatieven ontplooid, om etnische minderheden op een meer alledaagse manier te portretteren. De media geven echter nog geen 'gebalanceerde reflectie van de multiculturele maatschappij' (Bink, 2002, p. 13).

Subconclusie

De onderwerpen die in de media worden gekoppeld aan etnische minderheden, beperken zich voornamelijk tot problematieke thema's. Etnische minderheden worden in de media het meest geassocieerd met criminaliteit. Hierbij blijkt dat met name Marokkanen onevenredig veel in de misdaadverslaggeving voorkomen, maar dat de berichtgeving over het algemeen wel in verhouding staat met criminaliteitscijfers. De discussie over het wel of niet vermelden van etniciteit bij misdaadberichtgeving speelt hierbij een rol. Het is de vraag of de vermelding van etniciteit in misdaadverslaggeving relevant is voor de begrijpelijkheid van het verhaal.

Werkeloosheid is tevens een thema dat veel wordt geassocieerd met etnische minderheden. Met name de laatste jaren groeit de aandacht voor de hoge werkloosheid onder allochtone jongeren. Het thema werkloosheid lijkt meer te worden beschreven vanuit de positie van de minderheden zelf. Dit kan positieve uitwerkingen hebben voor deze groep, omdat de hoge werkloosheidscijfers via de media agenda op de politieke agenda gezet kunnen worden. De thema's integratie en cultuur, lijken meestal op een problematische manier te worden beschreven. Waarbij voornamelijk integratieproblemen en overlast worden gekoppeld aan criminaliteit. Culturele achtergronden worden zelden op een alledaagse of positieve manier belicht in de media.

2.4 Evaluatie en *framing* van etnische minderheden in nieuwsinhoud

Een belangrijk kenmerk van nieuwsinhoud is dat het doorgaans een negatieve insteek heeft. “Goed nieuws is geen nieuws.” Nieuws in zijn algemeenheid is meestal negatief van aard, dit geldt ook voor nieuws over etnische minderheden. Van Dijk (2005) toont in zijn studie aan dat etnische minderheden vrijwel altijd negatief in het nieuws komen, nieuwsberichten over autochtonen zijn daarentegen aanzienlijk vaker positief van aard. Volgens Van Dijk valt dit te verklaren door een wij/zij tegenstelling waarbij er negatieve associaties worden gemaakt met de zij groep. Een uiting van deze wij/zij verhouding is tevens terug te vinden in het onderzoek van Ilse Devroe. In slechts 3% van de onderzochte nieuwsitems waarin een etnische achtergrond wordt vermeld, wordt ook de eventuele Belgische nationaliteit vermeld. Vrijwel nooit wordt er in de Vlaamse media gebruik gemaakt van termen als ‘Belgische Marokkaan’ of ‘Belg van Turkse origine’ (Devroe, 2007, p.135). Hierdoor is het voor de gemiddelde ‘autochtone’ krantenlezer makkelijker, negatieve associaties te maken en te behouden met de ‘andere’ groep.

De evaluerende werking van woordkeuzen in berichtgeving wordt in de wetenschap onderzocht aan de hand van het begrip *framing*. Een *frame* is een kader waarbinnen nieuwsfeiten worden gepresenteerd en geïnterpreteerd. De werking van een *frame* is dus tweeledig. De mediaproductent plaatst bepaalde feiten binnen een kader en geeft op een latente wijze betekenis aan deze feiten. De mediaconsument interpreteert deze feiten vervolgens aan de hand van het geboden *frame* (De Boer & Brennecke, 1999). Door de latente structuur van betekenisgeving en het feit dat *framing* diep is geworteld in de culturele norm, heeft het vaak een complex karakter. Methodologisch is het moeilijk *framing* te meten vanwege de impliciete aard van het fenomeen (Van Gorp, 2005). Voor de mediaproductent en consument lijkt het gebruik van bepaalde frames zo normaal en natuurlijk dat de sociale constructie er van niet meer wordt waargenomen (Van Gorp, 2007).

De evaluerende werking van *frames* mag echter niet worden onderschat in de productie en consumptie van nieuws. Journalisten *framen* hun representaties van de werkelijkheid onvermijdelijk, om gebeurtenissen op een toegankelijke manier aan een breed publiek te kunnen overbrengen. Hierdoor treedt een simplificatie van beschreven gebeurtenissen op in de nieuwsmedia (Valkenburg, Semetko & De Vreese, 1999). Onderzoekers Maneri en Ter Wal (2005) wijzen op de stereotyperende werking van frames in de journalistieke praktijk. De selectie van nieuws vindt plaats op basis van dominante nieuwswaarden. Er bestaan bepaalde impliciete en expliciete criteria die worden gehanteerd door de nieuwsmedia in de selectie en *framing* van nieuws. Belangrijke nieuwswaarden zijn bijvoorbeeld de negativiteit en actualiteit van gebeurtenissen, de autoriteit van actoren en de overeenkomst van gebeurtenissen met publieke stereotypen (Maneri & Ter Wal, 2005, p. 4).

Met andere woorden zal een gebeurtenis eerder in de krant komen wanneer deze past binnen het stereotype beeld van de gangbare of dominante publieke opinie (Van Dijk, 2005).

Volgens d'Haenens (1996) leidt veel berichtgeving tot twee dominante stereotypen over etnische minderheden. In de eerste plaats de allochtoon als crimineel of quasi crimineel en in de tweede plaats als slachtoffer in het gast- en/of thuisland (in: Haghebaert, 2005 p.16). Dit gegeven wordt kracht bijgezet in het *framing*onderzoek van de Belgische onderzoeker Van Gorp. Hij ontdekte twee type frames waarbinnen illegale immigratie en asielzoekers in de pers worden gepresenteerd, het 'indringerframe' en het 'slachtofferframe'. Binnen het indringerframe worden asielzoekers getypeerd als een bedreiging voor culturele en economische verworvenheden in eigen land. Terwijl deze groep binnen het slachtofferframe wordt beschouwd als hulpbehoevend en overgeleverd aan krachten buiten eigen kunnen en verantwoordelijkheid (Van Gorp, 2005). Deze latente wijze van betekenisgeving aan een issue uit zich in de woordkeuze van de journalist. Wanneer asielaanvragen worden getypeerd als een 'immigratiegolf' bijvoorbeeld, roept dit negatieve associaties op en worden maatregelen geformuleerd in termen als de 'indamming' van 'vluchtelingenstromen' (Rath, 1991).

Subconclusie

Het blijkt dat de nieuwsproductie over etnische minderheden plaatsvindt vanuit een wij/zij perspectief. Dit komt tot uiting in het woordgebruik van journalisten in de definiëring van maatschappelijke issues. Tweede generatie 'allochtonen' worden in de media getypeerd als bijvoorbeeld Marokkaan of Turk, terwijl deze personen in respectievelijk Nederland of België geboren en getogen zijn. De media werken hiermee een simplificatie van de sociale realiteit in de hand. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen 'autochtone' en 'allochtone' groepen. Doordat nieuws meestal negatief van aard is, kan deze tweedeling negatieve associaties met de 'andere' groep in de hand werken. Terwijl er in de berichtgeving weinig ruimte lijkt voor positieve associaties met etnische en culturele achtergronden van minderheden.

Framingtheorieën geven inzicht in de latente manier waarop etnische minderheden in de media worden geëvalueerd. De productie van nieuwsberichten over etnische minderheden lijkt zich voornamelijk te beperken tot dominante stereotypen. Bijvoorbeeld de asielzoeker of als slachtoffer of als indringer. Hierbij lijken gebeurtenissen op een dergelijke wijze geïnterpreteerd te worden dat zij worden ingepast binnen deze stereotypen. Er wordt in de meeste dagbladen weinig tot geen nieuws gegenereerd die buiten de gangbare frames vallen.

3. Conclusie

In het literatuuroverzicht is de onderzoeksvraag “*Op welke manier worden etnische minderheden geportretteerd in Nederlandse en Belgische geschreven nieuwsmedia?*”, besproken aan de hand van vier thema’s, namelijk:

- 1) De zichtbaarheid van etnische minderheden in nieuwsmedia,
- 2) de rol die zij krijgen toebedeeld,
- 3) gerelateerde onderwerpen aan etniciteit,
- 4) de evaluatie van etnische minderheden in nieuwsinhoud.

Aan de hand van deze thema’s zal worden getracht een algemene conclusie te trekken over de onderzoeksvraag.

3.1 Zichtbaarheid

Berichtgeving over etnische minderheden komt voornamelijk voor op de binnenlandpagina’s en komt zelden voor op de voorpagina’s. Ten tijde van crisisberichtgeving, wanneer gerelateerde onderwerpen in populariteit stijgen, neemt het aantal berichten aanzienlijk toe. Deze toename is echter te herleiden tot specifieke gebeurtenissen, zoals de toetreding van Pim Fortuyn op het politieke toneel, de aanslagen van 11 september en de moord op Theo van Gogh. Etnische minderheden hebben in de routineberichtgeving geen uitzonderlijke positie op de media agenda. In de routineberichtgeving blijkt nieuws over etnische minderheden in prominentie niet te verschillen van ‘autochtoon’ nieuws. Het meeste nieuws over etnische minderheden bestaat uit korte artikelen. Hieruit kan worden afgeleid dat er weinig ruimte wordt gecreëerd voor diepgang in etnische en culturele diversiteit in de nieuwsmedia. Daarnaast wordt etniciteit veel vermeld in koppen van berichten. Uit onderzoek blijkt dat juist in krantenkoppen, vanwege de beknopte ruimte, stereotype bewoordingen worden gebruikt. Aangezien krantenlezers aangeven regelmatig voornamelijk de krantenkoppen door te nemen, kan dit een stereotiep beeld van etnische minderheden in de hand werken.

3.2 Toebedeelde rol

Etnische minderheden voeren relatief weinig het woord in de berichtgeving. In nieuwsitems die betrekking hebben op etnische minderhedenthema’s, worden overwegend autochtone visies verwoord. Slechts zelden treedt een allochtoon op als deskundige in de berichtgeving. Daarnaast wordt er weinig aandacht besteed aan de mening van betrokken allochtone personen. Etnische minderheden vormen voornamelijk het object en zijn zelden een handelende actor of subject in de verslaggeving. Hierdoor worden etnische minderheden niet in staat gesteld de thema’s die betrekking hebben op de eigen groep, te definiëren of te

duiden in de reguliere media. Doordat etnische minderheden tevens vaak in groepsverband of anoniem in de berichtgeving naar voren treden, ontstaat er een homogeniserend beeld van minderhedengroepen. Er wordt bijvoorbeeld weinig aandacht besteed aan culturele of individuele verschillen binnen etnische groepen. Voor een deel kan de eenzijdige rol van etnische minderheden worden verklaard aan de hand van de samenstelling van krantenredacties. Redacties van de landelijke dagbladen vormen geen evenredige afspiegeling van de multi-etnische maatschappij. Tevens kan worden gesteld dat gebruikte bronnen weinig variëren en meestal autochtoon zijn. Niet alle wetenschappers zijn het er over eens dat een meer 'gemixte' redactie, direct leidt tot een genuanceerder beeld van allochtonen in de maatschappij. Het is echter wel aannemelijk dat een journalist met een allochtone achtergrond, kan zorgen voor een meer gedifferentieerd bronnenbestand.

3.3 Gerelateerde onderwerpen

Etnische minderheden worden in de nieuwsmedia in de meeste gevallen in verband gebracht met problematische onderwerpen. Een groot deel van de berichtgeving staat in het teken van criminaliteit en justitie. De hoeveelheid berichtgeving staat volgens onderzoek meestal wel in verhouding met daadwerkelijke criminaliteitscijfers. Het is echter de vraag of de vermelding van etniciteit in criminaliteitsberichtgeving noodzakelijk is voor de begrijpelijkheid van de gebeurtenis. De media blijken niet consequent om te gaan met de vermelding van etnische achtergronden. Negatieve onderwerpen worden vaak in verband gebracht met etniciteit, terwijl in de beschrijving van positieve gebeurtenissen etnische achtergronden niet worden vermeld. Duidelijke voorbeelden hiervan zijn vooral te vinden in de sportverslaggeving, waarbij negatieve associaties lijken te worden gekoppeld aan etniciteit. Positieve eigenschappen van (succesvolle) 'allochtonen' worden meestal als atypisch omschreven of losgekoppeld van etnische achtergronden.

Een tweede belangrijk onderwerp dat veelal aan etnische minderheden wordt gerelateerd, is de hoge werkloosheid onder voornamelijk allochtone jongeren. Met name de laatste jaren geniet het thema in toenemende mate aandacht in de berichtgeving. Opvallend is dat dit thema meer lijkt te worden beschreven vanuit de positie van etnische minderheden zelf. Echter bestaat er in de wetenschap ook hier een discussie, in hoeverre het terecht is dat de hoge werkloosheid gekoppeld wordt aan etniciteit. Aan de ene kant lijkt de media-aandacht voor werkloosheid onder etnische minderheden, een terechte afspiegeling te vormen van de ernst van de situatie. Aan de andere kant is het de vraag of etnische en culturele achtergronden een rol spelen in de hoge werkloosheid en dus betrokken moeten worden in de berichtgeving. Culturele integratie wordt op deze manier in de media bijvoorbeeld vaak beschreven als een voorwaarde voor sociaal en economisch succes. Aansluiting bij de maatschappij zou alleen dan kunnen plaatsvinden, wanneer een gepaste

afstand wordt genomen van de eigen culturele identiteit. Dit beeld lijkt geen redelijk begrip te tonen voor de multi-etnische maatschappij.

3.4 Evaluatie en framing

In de berichtgeving over etnische minderheden, bestaat een duidelijk wij/zij perspectief. Hierdoor is het mogelijk negatieve en stereotype associaties met minderhedengroepen in verband te brengen. Vanwege de beperkte ruimte en hoge tijdsdruk worden ingewikkelde maatschappelijke thema's in het nieuws vaak gesimplificeerd. Er lijkt een duidelijke scheiding te bestaan tussen bevolkingsgroepen in de media, terwijl deze scheiding in de 'werkelijkheid' minder duidelijk is.

Veel nieuws over etnische minderheden lijkt voornamelijk binnen twee dominante frames te worden gepresenteerd. Aan de ene kant als crimineel of quasi crimineel, aan de andere kant als slachtoffer. Dit kan een verklaring bieden waarom veel nieuws in het teken staat van criminele daden of overlast. Daarnaast worden cultuur en integratie kwesties in veel berichtgeving op een problematische manier belicht. Het slachtofferframe wordt voornamelijk toegepast op de 'achtergestelde allochtoon' of de 'etnische vluchteling'. Gebeurtenissen lijken te worden ingepast binnen deze dominante stereotypen. Er lijkt in de landelijke dagbladpers weinig tot geen plaats voor alternatieve benaderingen van etnische minderheden.

3.5 Algemene conclusie

Er kan worden geconcludeerd dat etnische minderheden voor het grootste deel op een negatieve en stereotype manier worden geportretteerd in de landelijke dagbladen. Het gaat te ver om te stellen dat de dagbladpers racistisch zijn en intentioneel ongebalanceerd berichten over bepaalde groepen in de samenleving. Er lijkt echter wel sprake van een minstens eenzijdige berichtgeving over etnische minderheden, deze wordt namelijk gedomineerd door problematiserende en negatieve kenmerken.

4. Discussie en aanbevelingen

4.1 Methoden

Een belangrijk doel van deze thesis is het in kaart brengen van verschillende methoden van onderzoek met betrekking tot etnische minderheden en nieuwsmedia. De relatie tussen etnische minderheden en nieuwsmedia wordt voornamelijk via de kwantitatieve methode van inhoudsanalyse onderzocht. Bij een inhoudsanalyse wordt gebruik gemaakt van steekproeven, de data wordt geanalyseerd over een beperkte periode. Dit is een belangrijke reden waarom uitkomsten van inhoudsanalyses, ondanks hun vaak kwantitatief karakter, moeilijk generaliseerbaar zijn. Spectaculaire gebeurtenissen die verband houden met het thema, kunnen namelijk een vertekend beeld geven wanneer onderzoek zich slechts richt op korte periodes. Er valt te pleiten voor meer longitudinaal onderzoek naar de berichtgeving over etnische minderheden.

In veel kwantitatief onderzoek wordt in ruime mate aandacht besteed aan de objectivering van meetmodellen. Een probleem in de kwantificering van data, is echter het vaak onvermijdelijk categoriseren en generaliseren van aspecten uit de sociale werkelijkheid. Daarnaast is het vaak aan interpretatie onderhevig, wanneer een bericht nu als negatief, neutraal of positief kan worden gecodeerd. In inhoudsanalytisch onderzoek is er sprake van een constant spanningsveld tussen de betrouwbaarheid van een meetinstrument en de significantie van kwantitatieve uitkomsten. In hoeverre zijn kwantitatieve methoden bijvoorbeeld toepasbaar op zaken waarover niet wordt geschreven in de media? Juist in onderzoek naar de manier waarop etnische minderheden worden geportretteerd, lijkt het van belang hier rekening mee te houden. In veel onderzoek wordt enigszins gebruik gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve benaderingen. Een verdere uitbreiding van de toepassing van beide methoden in wetenschappelijk onderzoek, kan onderzoeksresultaten ten goede komen. Zowel de betrouwbaarheid als de significantie van uitspraken worden hierdoor bevorderd.

4.2 Effectenstudies

Deze literatuurstudie is een aanzet tot verder onderzoek naar media-effecten en etnische minderheden. Wanneer media een eenzijdig beeld scheppen van etnische minderheden, wat zijn hier dan de gevolgen van? Welke effecten heeft dit op de perceptie van etnische minderheden in de publieke opinie? Welke gevolgen heeft dit voor de (gepercipieerde) maatschappelijke positie van minderheden zelf?

Een grote moeilijkheid bij onderzoek naar media-effecten is het uitsluiten van externe factoren in de beïnvloeding. In de communicatiewetenschap heerst dan ook het paradigma

van 'beperkte effecten'. Media effecten kunnen bijvoorbeeld verschillen per mediumtype. De dagbladers is slechts een enkel onderdeel van de verschillende media die van invloed kunnen zijn op de perceptie van maatschappelijke issues. Analyses van onder meer televisie, internet, films, muziek, reclame, boeken en tijdschriften, moeten bijdragen aan een meer compleet beeld van media effecten.

Daarnaast is er een belangrijk verschil in effecten op de houding en het gedrag van mediaconsumenten. Wanneer de media zorgen voor een negatieve houding tegenover etnische minderheden, hoeft dit niet bij ieder persoon te leiden tot hetzelfde gedrag bijvoorbeeld. Ook kunnen effecten verschillen per bevolkingsgroep, groepen die verschillen in leeftijd, sociale status, maar ook in de mate van mediagebruik. Daarnaast gaat er steeds meer aandacht uit naar de rol van interpersoonlijke communicatie in de vorming van maatschappijvisies. Media-effecten kunnen onder andere via interpersoonlijke communicatie indirecte effecten hebben op personen en de maatschappij.

Een belangrijke stap richting effectenstudies wordt gezet in framingonderzoek. Binnen framingonderzoek wordt namelijk naast het ontstaan van frames rekening gehouden met de interpretatieve werking van *frames*. Met name in de psychologische wetenschap wordt al langere tijd onderzoek gedaan naar de invloeden van frames op de houding van personen. Een uitbreiding van framingonderzoek in de communicatiewetenschappelijke praktijk, kan mogelijkheden bieden in de toepassing van beperkte effecten modellen.

Literatuurlijst

Bilkes, M. (2006). *Pluriformiteit bij het ontbijt*. Masterscriptie bestuurskunde. Faculteit der Sociale Wetenschappen. Erasmus Universiteit Rotterdam.

Bink, S. (2002). Mapping Minorities and their Media: The National Context: The Netherlands. Opgehaald 25 april , 2007, van <http://www.lse.ac.uk/collections/EMTEL/Minorities/reports.html>

Brants, K. (1998). Beeldvorming en burgerschap. Media, migranten en de multiculturele samenleving. *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 26 (3), 220

Brants, K. , Crone, L. & Leurdijk, A. (1998). Media en Migranten. Inventarisatie van Onderzoek in Nederland. Werkgroep Migranten en Media van de NVJ.

Dagevos, J. (2006) *Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden; Nieuwe bevindingen uit het LAS-onderzoek*. SCP: Den Haag.

De Boer, C. & Brennecke, S. (1999). *Media en publiek; theorieën over media-impact* (Vierde druk). Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Dekkers, M. (2006). Allochtonen in de Nederlandse dagbladpers: een vergelijkend onderzoek. Masterthesis Interculturele Communicatie. Faculteit Communicatie en Cultuur, Universiteit van Tilburg.

Devroe, I. (2007). *Gekleurd nieuws? De voorstelling van etnische minderheden in het nieuws in Vlaanderen. Context, methodologische aspecten en onderzoeksresultaten*. Vakgroep Communicatiewetenschappen, Universiteit Gent

Haghebaert, W. (2005). Allochtonen en media, verwachtingen en perceptie. Masterscriptie Communicatiewetenschappen, Universiteit Gent

Leurdijk, A. (1997). Common Sense versus Political Discourse: Debating Racism and Multicultural Society in Dutch Talk Shows. *European Journal of Communication* 12 (2): 147-168

Maneri, M. & Ter Wal, J. (2005). The Criminalisation of Ethnic Groups: An Issue for Media Analysis [75 paragraphs]. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* [On-line Journal], 6(3), Art. 9. Opgehaald 25 juni, 2007 van <http://www.qualitativeresearch.net/fqs-texte/3-05/05-3-9-e.htm>

Prins, E. (2004). Nijmeegse integratie; Verschillende interpretaties. Masterscriptie Sociale Geografie, Katholieke Universiteit Nijmegen

Rath, J. (1991). *Minorisering: De Sociale Constructie van 'Etnische Minderheden'*. Amsterdam: Sua.

Ronsmans, S. (2004). Allochtonen in de Antwerpse regionale pers. Een inhoudsanalytisch onderzoek naar de berichtgeving en de beeldvorming omtrent allochtonen in de Antwerpse regionale pers. Licentiaatsverhandeling, Vrije Universiteit Brussel.

Saeys, F. , Lits, M. Devroe, I. , Desterbecq, J. & Grammens, D. (2007). Berichtgeving over allochtone minderheden in de Belgische media. Syntheserapport, Vakgroep Communicatiewetenschappen Universiteit Gent .

Sibon, S. (2005). Berichtgeving over allochtonen en criminaliteit. Eindscriptie Toegepaste Communicatiewetenschap. Enschede: Universiteit Twente.

Sterk, G. (2000). *Media en allochtonen: journalistiek in de multiculturelesamenleving*. Den Haag: Sdu.

Valkenburg, P. , Semetko, H. & De Vreese, C. (1999). The effects of news frames on readers' thoughts and recall. *Communication Research*, 26, 550-569.

Van Atteveldt, W. , Ruigrok, P. & Kleinnijenhuis, J. (2005). Associative Framing. A unified method for measuring media frames and the media agenda. Submitted to ICA 2006 November 1, 2005.

Van de Vooren, J. (2007, 15 juni). Nederlanders en de NBA-finale. *Nu.nl* Opgehaald 5 juli, 2007 van http://www.nu.nl/news/1115511/951/Nederlanders_en_de_NBA-finale.html

Van Dijk, T. (1983). *Minderheden in de media*. Amsterdam: SUA [Socialistische Uitgeverij Amsterdam].

Van Dijk, T. (2006). Elite discourse and institutional racism. *Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, Second draft, march 29, 2005.*

Van Gorp, B. (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. *European Journal of Communication, 20* (4): 485-508

Van Gorp, B. (2007). The constructionist approach to framing: Bringing culture back in. *Journal of Communication, 57*, 60-87.

Van Zoonen, L. (2002). *Media, cultuur en burgerschap: een inleiding* (2^e geheel herziene druk). Amsterdam: Het Spinhuis.

Vasta, E. (2006). From Ethnic Minorities to Ethnic Majority Policy: Changing identities and the shift to assimilations in the Netherlands. University of Oxford, Centre on Migration, Policy and Society. Working Paper No. 26.

Vasterman, P. (2005). Media hype: Self-reinforcing news waves, journalistic standards and the construction of social problems. *European Journal of Communication, 20*(4), 508-530.

Vennema, A. (2007, 31 mei). Elson in NBA-finale; Rotterdammer begint met Spurs uitgerust aan titelstrijd. *Algemeen Dagblad*. Opgehaald 5 juli, 2007 van <http://www.ad.nl/sport/article1407966.ece>

Vliegthart, R. & Boomgaarden, H. (2005). Berichtgeving over immigratie en integratie en electorale steun voor anti-immigratiepartijen in Nederland. *Migrantenstudies, 2005, 21* (3): 120-134